

INSPIRATION TIL UNDERVISNING

// HISTORIE

Karikaturtegninger og antisemitisme

Læreruddannelsen

Varighed: 6 lektioner

Udarbejdet af Jens Flemming Pietras

// INDHOLD

- 2 // Indhold
- 3 // Faglig ramme, formål og læringsmål
- 5 // Inspiration til lektionsforløb
- 6 // Opstart og begrebsafklaring
- 12 // Jødeforfølgelse i karikaturer fra 1800-tallet
- 16 // Jødeforfølgelse i karikaturer i 1930–1940'ernes Tyskland
- 18 // Nutidige karikaturer
- 20 // Ethiske overvejelser, evaluering og outro
- 24 // Forslag til videre læsning og fordybelse
- 25 // Arbejdsark til udprint til studerende

// FAGLIG RAMME, FORMÅL OG LÆRINGSMÅL

Dette forløb om antisemitisme er målrettet historie-faget i læreruddannelsen. Forløbet er tilrettelagt over seks lektioner med en tydelig progression, hvor hver lektion bygger videre på den foregående. Forløbet kan gennemføres samlet eller tilpasses lokalt, fx ved at samle lektioner to og to eller udvælge enkelte lektionsforløb, så det passer til holdets behov og din didaktiske tilrettelæggelse.

Forløbet tager afsæt i *Håndbog om antisemitisme* og vil referere til kapitler i håndbogen og andre materialer i materialepakken, du som underviser kan bruge, når du tilrettelægger dit forløb.

FORLØBSBESKRIVELSEN INDEHOLDER

- Et overblik over forløbets faglige ramme og forankring i historie
- En tydelig formulering af forløbets formål og de studerendes læringsudbytte
- En konkret plan for hver lektion med læringsaktiviteter, materialer, organisering og estimeret tidsforbrug
- Forslag til videre læsning og fordybelse

Problemstilling

Hvordan kommer antisemitisme til udtryk i karikaturer i udvalgte historiske kontekster, og med hvilken virkning? – med fokus på gennemgående symboler, typologier og forebygging af antisemitisme.

Materialet om antisemitiske karikaturer er udviklet til lærer- og pædagoguddannelsen, men kan i redigeret form anvendes i folkeskolens udskoling (7.–9. klasse).

Materialet placerer sig i den historiedidaktiske tradition historisk tænkning, som gennem en problemorienteret og undersøgende tilgang undersøger udvalgte historiske emner og temaer med problemstillinger i tid og rum. Centralt er undersøgelser af, hvordan historie bliver skabt og anvendt. Historie opfattes som processer over tid, der indeholder både fortids-, nutids- og fremtidselementer.

Historie

Historie handler om mennesker og fællesskaber, deres tanker og handlinger i tid og rum/geografi i et udviklingsperspektiv.

Materialet bygger på, at samspil mellem strukturer og aktører altid sker i tidsmæssige og geografiske kontekster.

Antisemitismematerialet knyttes til historiefagets mål og fagets indholdsområder på læreruddannelsen, herunder:

- Historiebevidsthed og historiebrug, fagets etiske dimension.
- Forskellige faghistoriske fortidsfortolkninger.
- Historieteori om erkendelse, fagretninger og historiesyn samt historisk metode.
- Årsag/virkning, forandring/kontinuitet og historisk empati.
- Kildearbejde, kontroversielle emner og etablering af viden.
- Elevers livsverdener og faglige forudsætninger.
- Evaluering og vurderingskriterier.

Der arbejdes med koncepter fra teorien om historisk tænkning, såsom historisk signifikans, kilder og spor, kontinuitet og forandring, årsag og virkning, historiske scenarier/perspektiveringsmuligheder og den etiske dimension.

I inspirationsmaterialet henvises til de eksisterende eksempler på karikaturer i henholdsvis håndbogen og samtalekortene.

Formål med forløbet

Formålet med forløbet er at kvalificere de studerende til at genkende, analysere og vurdere brugen af karikaturer som antisemitisk "våben" i tid og rum. Gennem forløbet opnår de sammenhængsforståelse med fokus på antisemitisme og karikaturtegninger samt kompetencer til kritisk og etisk at analysere nutidig historiebrug, herunder brug af memes og AI på sociale medier. Forløbet bidrager til de studerendes kritiske og etiske dømmekraft og styrker deres evne til didaktisk at støtte elever i at agere i mangfoldige fællesskaber.

Forberedelse:

I håndbogen findes central viden om antisemitisme som historisk og nutidigt fænomen, herunder forfølgelse, fornægtelse og forvrængning, som er et udbredt fænomen særligt på sociale medier og aktuelt i form af AI-genererede billeder og historier. Håndbogen og samtalekortene udgør en samlet materialepakke, som løbende inddrages i arbejdet med karikaturer.

De studerende opnår fagdidaktiske kompetencer til at planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle undervisning i historie i folkeskolen. Med fokus på, at elever opnår viden og kompetencer til at analysere og forholde sig kritisk, etisk og reflektivt til visuelle repræsentationer i tid og rum, der indeholder antisemitiske eller racemæssige budskaber.

// MÅL

De studerende opnår viden om:

- antisemitisme som historisk og nutidigt fænomen
- antisemitismens udvikling gennem visuelle fremtrædelsesformer, herunder karikaturgenrens karakteristik
- nazismens brug af karikaturer i relation til dæmonisering og propaganda
- antisemitisme og nutidig historiebrug, fx i konspirations- og sammensværgelsesteorier

De studerende opnår kompetencer til:

- at analysere og diskutere antisemitisme i et historisk og nutidigt perspektiv
- at vurdere karikaturer som visuelle udtryk for stereotypisering og stigmatiseringsmekanismer
- at diskutere og vurdere karikaturer som redskab i propaganda, andetgørelse, dæmonisering og dehumanisering
- at forholde sig kritisk, reflektivt og etisk til antisemitisme i historiebrug, fx i memes og AI-genererede udtryk

// INSPIRATION TIL LEKTIONSFORLØB

// FORBEREDELSE

Brug håndbogen aktivt. Hent viden om antisemitisme som historisk og nutidigt fænomen, herunder vold, forfølgelse, fornægtelse og forvrængning (som er udbredt særligt på sociale medier og via AI-genereret indhold).

Arbejd målrettet med samtalekortene. Brug de tre korttyper: a) udsagn, b) personlige fortællinger, c) billeder/fotos som afsæt for dialog og perspektivering.

Iddrag intro- og outropresentationen. Brug den til at introducere temaet (fx via explainervideo), aktivere de studerendes for forståelse og sætte tydelige rammer for samtalen med fokus på respekt, nysgerrighed, samtaleformer og gruppedynamik.

Find alle materialer på
historielab.dk/antisemitisme

// OPSTART OG BEGREBSAFKLARING

1.-2. LEKTION

(vejledende tid 90 min.)

// BEGREBSAFKLARING: HVAD ER ANTISEMITISME? OG FÆLLES UNDREN

// FORMÅLET MED LEKTIONEN

Formålet med 1. og 2. lektion er at etablere fælles begreber gennem dialogiske øvelser og korte aktiviteter. I lektionens anden del arbejdes der med et anslag, der har fokus på at aktivere de studerendes for forståelse, fordomme og antagelser. Formålet er at skabe undren og nysgerrighed som driver for deres engagement gennem resten af forløbet.

| 90 min. Del 1: Introduktion

Find og indsæt casefoto i intropræsentationen inden undervisningen.

Intropræsentationen er bygget op om et billede af en antisemitisk hændelse blandt nogle børn i København. Hændelsen danner rammen om hele introduktionen til antisemitisme, idet de studerende skal reflektere over og tage stilling til hændelsen både til start og slut i intropræsentationen.

Gennemgå præsentationen med de studerende.

Se den korte explainerfilm om antisemitisme, og læs de to paragrafer fra lovgivningen højt.

Sæt tid af til dialogen og øvelserne.

Materialer:

Intropræsentationen

Organisering:

Plenum

Kilde til casefoto:

Mads Klitgaard:

Chokerende syn i københavnsk park:

Børn stillede sig på række bag hagekors – så begyndte de at heile, KøbenhavnLiv, 20. marts 2025

Søgeord: København-Liv, skaterpark, hagekors

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At skabe en fælles forståelse af begrebet antisemitisme
- At skabe en begyndende dialog om antisemitisme.

Del 2a: Trigger/anslag:

Hvordan ser en jøde ud, og hvilke egenskaber og karakteristika besidder han/hun? Brug gerne dialogcirkel som organisering af del 2.

Kort beskrivelse af aktivitet

Kort øvelse, hvor de studerende efter tur beskriver en jøde. De studerende kan med fordel sidde i en dialogcirkel, hvor en bold eller blød bamse går på tur. Herefter sættes del 2b i gang i dialogcirklen. Sæt følgende spørgsmål ind på en PowerPoint, eller skriv det på et stykke papir. Du kan også blot stille spørgsmålet som optakt til dialogcirklen.

Hvordan ser en jøde ud, og hvilke egenskaber besidder han/hun?

Materialer:

En blød kastegenstand (bold eller bamse til brug i dialogcirklen)

Organisering:

Stole i en cirkel eller gulvarbejde

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At få indblik i de studerendes viden og forforståelse om emnet.
- At arbejde med deltagernes egne fordomme og stereotyper.

Del 2b: Trigger/anslag:

Hvordan ser en jøde ud, og hvilke egenskaber besidder han/hun?

Kort beskrivelse af aktivitet

Du benytter udsagn fra samtalekortene som dialogstarter i dialogcirklen.

Print følgende udsagn og spørgsmål ud eller sæt dem ind i en PowerPoint. Disse findes under arbejdsark sidst i dokumentet. Samtalekort om stereotyper knyttet til jøder del A nr. 4

Hvad tænker du, når ...

"Der bliver gjort grin med jøder gennem brug af stereotyper om deres religion, deres udseende, deres påklædning, deres vaner og deres rigdom."

og

Samtalekort del A nr. 13

Hvad tænker du, når...

"Jøder fremstilles i nedsættende billeder på nettet gennem stereotyper som "Den glade handelsmand", der fremstiller jøden som en grum kapitalist med penge, der griner lumske og gnider sine hænder."

Materialer:
Samtalekort

Organisering:
Plenum i cirkel eller gulvarbejde

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At få indblik i de studerendes forforståelse og viden om emnet.
- At arbejde med deltagernes egne fordomme og stereotyper.

Del 3: Begrebsafklaring og typologisering

- karikatur som begreb og typologisering som historisk og nutidigt fænomen

Kort beskrivelse af aktivitet

Tilbage på pladserne samler du kort op på dialogcirklen. Det er vigtigt, at du som underviser understreger, at der ikke er belæg for at antage, at jøder skulle være særligt optaget af penge eller handel end andre.

Dernæst gennemgår og diskuterer I definitioner på, hvad en karikatur er, og hvorfor et udtryk som "den evige jøde" eksisterer og fx er blevet anvendt som en beskrivelse af en jøde under nazismen før og under 2. verdenskrig.

Der arbejdes i grupper med arbejdsarket, som findes til udprint, over særlige typologier og egenskaber for en person med jødisk tilhørsforhold. Typologierne udprintes og alle grupper får et eksemplar, som de kan konsultere og vende tilbage til under arbejdet med temaet.

Materialer:

Arbejdsark med definition på karikatur og typologier i udprint

Organisering:

Gruppearbejde

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende får en fælles forståelse af, hvordan karikaturer bruges til at skabe bestemte opfattelser af mennesker i tid og kontekst.
- At de studerende får kompetence til at gennemskue, reflektere over og diskutere, hvordan bestemte karaktertræk historisk og aktuelt er blevet anvendt til at stigmatisere og kategorisere mennesker. Herunder, hvordan sådanne karakteristika har bidraget til at udpege grupper til forfølgelse og igangsætte dehumaniserende processer.
- At arbejde med deltagernes egne fordomme og stereotyper.

Del 4:

Eksempel på antisemitisme fra middelalderen

Kort beskrivelse af aktivitet

I denne øvelse skal I ud på gulvet og lave en kropslig linje.

De studerende skal placere sig i forhold til om de vurderer karikaturen/tegningen fra middelalderen som mild, middel eller grov.

De studerende skal begrunde deres placering og i fællesskab diskutere karikaturen.

Til sidst kan du som underviser bede de studerende om at opsamle 3 pointer fra de første to lektioner.

Materialer:

Printet arbejdsark med billede og billedtekst fra middelalderen eller indsæt tekst og billede i en PowerPoint

Organisering:

Gulvarbejde

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At vække undren og nysgerrighed over for de studerende.
- At de studerende gennem dialog får diskuteret jødeforfølgelse ud fra visuelle repræsentationer i historien.

// JØDEFORFØLGELSE I KARIKATURER FRA 1800-TALLET

3. LEKTION

(vejledende tid 45 min.)

// FORMÅLET MED LEKTIONEN

Formålet med lektionerne 3-6 er at give de studerende en sammenhængsforståelse af, hvordan karikaturer og ikke mindst brugen af humor historisk og i dag påvirker vores viden om og forståelser af jødeforfølgelse og antisemitisme. De studerende arbejder med antisemitisme som fænomen over tid og undersøger forskellige fremtrædelsesformer i både historiske og nutidige kontekster. Målet er, at de kan placere antisemitisme i et historisk perspektiv og samtidig forholde sig til, hvordan den kommer til udtryk i nutiden og potentielt også i fremtiden.

| 45 min.

Del 1:

Optakt til antisemitiske karikaturer fra 1800-tallet

Kort beskrivelse af aktivitet

Print en eller flere karikaturer ud fra den periode, I har om.
Organiser de studerende i grupper.

Udprintet karikatur lægges midt på et bord. De studerende sidder eller står rundt om bordet. På bordet lægges et antal laminerede mindre kort med et stikord. De studerende tager efter tur et kort op, læser det op og gruppen diskuterer herefter stikordet i forhold til karikaturen. Det er kun første gang, der arbejdes med opvarmningsøvelsen.

Materialer:

Printet arbejdsark med stikord – evt. klippet og lamineret.

Organisering:

Gruppearbejde

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende arbejder konkret og undersøgende med karikaturtegninger fra tidsperioden
- At de studerende opnår kompetencer til at stille kildekritiske spørgsmål til kilden.

Del 2:

Karikaturer og antisemitisme i 1800-tallet

Kort beskrivelse af aktivitet

Du giver et kort oplæg om perioden. Der er hjælp at hente i teksten nedenfor og i Håndbogen.

Giv tid til individuel refleksion og samtale med sidemakker.

Du kan bytte om på del 1 og 2 alt efter, hvad du vægter som den rette opbygning af lektionen.

Udarbejd evt. en kort PowerPoint-præsentation. Du kan evt. afslutte lektionen med at I diskuterer om karikaturerne indeholder referencer til de punkter fra typologien, som I arbejdede med i lektion 1-2.

Materialer:

Evt. PowerPoint
til oplæg

Organisering:

Plenum

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende opnår viden om antisemitisme i tid og kontekst.

DEL 2: BAGGRUNDSTEKST

Antisemitisme i 1800-tallet

Racemæssig og biologisk begrundet antisemitisme – eksempel Zions Vises Protokoller (1897)

Baggrundstekst

I kølvandet på oplysningstiden, den europæiske kolonialisme og nationalismens fremkomst opstod overvejelser om menneskehedens ophav og struktur, herunder tanker om at menneskeheden består af forskellige racer. Myten om den overlegne ariske nordiske lyse hvide race opstod nu i det tyske område. De første raceteoretikere var antropologer, men ideerne spredtes hurtigt til den biologiske og medicinske verden. I slutningen af 1800-tallet fremsatte nogle raceteoretikere den teori, at jøderne var en selvstændig race. Teorien fik over tid den virkning, at der opstod en racistisk begrundet nedvurdering af jøder i Tyskland. Jøder blev her opfattet som ikke ariske, men som et orientalsk ikke-tysk fremmedelement. Selvom jøderne opnåede retslig ligestilling i det tyske område i 1870, ændrede det ikke på raceteorierne eller den udbredte tyske anti-jødiske stemning. Den teoretiske raceopdeling blev derfor det intellektuelle grundlag for den anti-jødiske agitation og praksis. I 1879 fremkom begrebet antisemitisme. Et væld af anti-jødiske skrifter og grupperinger så herefter dagens lys i Tyskland, Rusland og i dele af Øst-Europa. Dette fandt sted samtidigt med at jøderne i samme periode i større grad assimileredes. Overalt inden for kultur, videnskab og erhvervsliv gjorde jøder sig i stadig større grad gældende.

Mange læger var fascineret af eugenikken. I en række lande blev der forsket i arvelige sygdomme, men samtidig var mange læger inspireret af raceteorierne og Charles Darwins biologiske teorier om, at kun den stærkeste og mest tilpasningsvillige art ville overleve.

Man mente, at hvis man kunne undgå arvelige sygdomme i en race, ville racen blive mere ren og forædlet. Denne teori blev kaldt racehygiejne. En del forskere argumenterede for, at naturens love var sat ud af kraft. De mente, at for mange "uegnede" mennesker overlevede. Teorien udviklede sig til socialdarwinismen, som anså samfundet som en organisme. Fortalerne for socialdarwinismen mente, at "sygdomme" i samfundet kunne kureres gennem brug af eugenik og racehygiejne. Videnskabeliggørelsen af disse teorier forenedes i en sammensmeltning af racisme og antisemitisme. Jøder blev herefter ikke defineret i forhold til deres religion, men i forhold til deres gener og slægtsforhold. Endelig opstod ideen om at et folkelegeme kunne renses for fremmede racer – dette omsattes i Tyskland til, at den tyske ariske gode og sunde race skulle renses for den skadelige og ødelæggende jødiske race.

"Zions Vises Protokoller" er et af de mest udbredte antisemitiske skrifter, der er forfattet nogensinde. Det er en udgivelse fra slutningen af 1800-tallet, produceret af den russiske zars efterretningstjeneste. Bogen indeholdt et dokument, som angiveligt beskrev, hvordan det jødiske ældsteråd planlagde at omstyrte verdensordenen. Det var forfalsket og opfundet af regimet for at retfærdiggøre det russiske styres forfølgelse af den jødiske minoritet. Forfalskningen dukkede op i Tyskland i 1919, og blev af antisemitter her set som et bevis for, at det var jøderne, der var skyld i, at Tyskland havde lidt nederlag i 1. Verdenskrig. Adolf Hitler brugte skriftet til at retfærdiggøre sin nazistiske raceideologi.

Læs også om antisemitismen i 1800-tallet i håndbogens historiske overblik.

// JØDEFORFØLGELSE I KARIKATURER I 1930–1940'ERNES TYSKLAND

4. LEKTION

(vejledende tid 45 min.)

| 45 min.

Del 1:**Karikaturer og antisemitisme i 1930-1940'ernes Tyskland****Kort beskrivelse af aktivitet**

Du giver et kort oplæg om perioden. Der er hjælp at hente i teksten nedenfor og i Håndbogen.

Giv tid til individuel refleksion og samtale med sidemakker.

Materialer:

evt. en kort PowerPoint-præsentation

Organisering:

Plenum

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende opnår viden om antisemitisme i tid og kontekst.

Del 2:**Øvelse med karikaturtegninger fra 1930-1940'ernes Tyskland****Kort beskrivelse af aktivitet**

Print en eller flere karikaturer ud fra den periode, I har om.

Organiser de studerende i grupper.

Udprintet karikatur lægges midt på et bord. De studerende sidder eller står rundt om bordet. På bordet lægges et antal laminerede mindre kort med et stikord. De studerende tager efter tur et kort op, læser det op og gruppen diskuterer herefter stikordet i forhold til karikaturen. Det er kun første gang, der arbejdes med opvarmningsøvelsen.

Du kan bytte om på del 1 og 2 alt efter, hvad du vægter som den rette opbygning af lektionen.

I kan evt. afslutte lektionen med at diskutere om karikaturerne indeholder referencer til de punkter fra typologien, som I arbejdede med i første og anden lektion.

Materialer:

Udprintet arbejdsark med stikord – evt. klippet og lamineret

Organisering:

Gruppearbejde

Baggrundstekst:

Læs om nazismens brug af antisemitisme i deres propaganda og forfølgelse af jøderne og om Holocaust samt efterkrigstidens holocaustbenægtelse i Håndbogens tema 4.

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende arbejder konkret og undersøgende med karikaturtegninger fra tidsperioden
- At de studerende opnår kompetencer til at stille kildekritiske spørgsmål til kilden

// NUTIDIGE KARIKATURER

5. LEKTION

(vejledende tid 45 min.)

| 45 min.

Del 1:**Karikaturer i en nutidig kontekst****Kort beskrivelse af aktivitet**

Du giver et kort oplæg om nutidige eksempler på antisemitisme i forskellige miljøer, i forskellige formater og forskellige sammenhænge, herunder konspirationsteorier.

Giv tid til individuel refleksion og samtale med sidemakker.

Materialer:

Evt. en kort PowerPoint-præsentation med nutidige eksempler på karikaturer

Organisering:

Plenum

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende opnår viden om antisemitisme i tid og kontekst.

Del 2:**Fremtidsforventninger****Kort beskrivelse af aktivitet**

De studerende finder en karikaturtegning, som de mener kan repræsentere antisemitisme i et fremtidigt lys. Disse præsenteres i en Padlet. De studerende placeres i en dialogcirkel og overvejer i relation til deres valg af karikatur følgende

Kan du give bud på,

- hvordan antisemitismen måske vil udvikle sig
- hvilke former den sandsynligvis vil antage i fremtiden?
- hvordan man nu og i fremtiden kan imødegå og forebygge antisemitisme generelt og dens udtryk i tegninger og karikaturer.

Turtagning kan ske vha. en blød bold eller genstand, der kan kastes mellem deltagerne. Du kan som underviser vælge at deltage i dialogen eller holde dig i baggrunden.

Materialer:

Evt. PowerPoint til oplæg

Organisering:

Plenum

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende kan reflektere over forskellige fremtidsscenarier i forhold til den eksisterende beskrevne og diskuterende antisemitisme.

// ETISKE OVERVEJELSER, EVALUERING OG OUTRO

6. LEKTION

(vejledende tid 45 min.)

| 45 min.

Del 1:**Humor for sjov eller?****Kort beskrivelse af aktivitet**

Diskutér kort humor som udtryk i plenum. Tag evt. en makkersnak først.

Hvornår går en karikatur fra at være sjov og humoristisk til at være spottende, hånende og nedsættende i forhold til fx jøder?

Hvem sender hvad, med hvilken intention og i hvilket medie og med hvilken hensigt og effekt/virkning?

Hvem modtager hvad, med hvilken intention og i hvilket medie og med hvilken hensigt og effekt/virkning?

Materialer:

Evt. en kort PowerPoint-præsentation med spørgsmål

Organisering:

Plenum og i mindre grupper

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende øver sig i perspektivskifte gennem refleksioner over afsender-, budskabs- og modtagerforhold/reception historisk set og i nutiden ud fra forskellige perspektiver mellem afsender og modtagere.

Del 2:**Cafemodel og evaluering****Kort beskrivelse af aktivitet**

Holdet deles i grupper af 3 – 4 personer. Hver gruppe finder selv i materialet eller på nettet en karikatur. Hver gruppe analyserer ved brug af analysekortene fra lektion 3 og 4 deres karikatur. Herefter præsenterer hver gruppe efter tur deres fund og pointer til de andre grupper efter en cafemodel, hvor de også overvejer, hvordan der kan arbejdes med den konkrete karikatur i undervisningen, til hvilket klassetrin, hvordan og med hvilket formål samt hvilke faldgruber, det evt. kan være behæftet med.

Materialer:

Padlet de studerende kan uploade deres karikaturer på

Organisering:

Gruppearbejde

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende bruger deres viden til at evaluere et forløb.
- At de studerende bruger og omsætter deres viden i en didaktisk og pædagogisk sammenhæng.

Del 3:

Samtalekort som evaluering

Kort beskrivelse af aktivitet

Vælg 3-5 samtalekort og lad deltagerne placere sig i rummet i forhold til, om de vurderer, at udsagnet er et udtryk for ingen, mild, middel eller grov antisemitisme. Deltagerne begrundes efter tur kort deres placering/position.

Materialer:
Samtalekort

Organisering:
Gulvarbejde i plenum

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende bruger deres viden til at evaluere et forløb.
- At de studerende bruger og omsætter deres viden i en didaktisk og pædagogisk sammenhæng.

Del 4:

Afslutning

Kort beskrivelse af aktivitet

Kort fælles dialogisk opsamling på holdet

Hvad har vi lært om og af dette tema?

Hvad kan vi bringe med os, når vi møder antisemitisme i skolen?

Fem pointer fra forløbet skrives af hver deltager på post-its.

Jeg har lært xx af dette forløb.

Jeg tager xx med fra dette forløb.

Jeg vil i fremtiden lægge mærke til xx.

Der foretages en kort fælles opsamling.

Materialer:
Post-its og tuscher
eller kuglepenne

Organisering:
Plenum

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende bruger deres viden til at evaluere et forløb.
- At de studerende bruger og omsætter deres viden i en didaktisk og pædagogisk sammenhæng.

Del 5:**Outro****Kort beskrivelse af aktivitet**

Outropræsentationen er bygget op om tre øvelser:

I den første øvelse får den enkelte studerende mulighed for egen refleksion.

I den næste øvelse læser du som underviser udsagnene op. Efter hvert udsagn gives 10-15 sekunders stilhed, hvor de studerende kan overveje, hvor de vil stille sig på linjen.

I den sidste øvelse deler de studerende i plenum, hvad de har taget med sig fra arbejdet med antisemitisme i én sætning. Ingen respons, ingen diskussion, idet alle lytter til hinanden.

Materialer:

Outropræsentationen

Organisering:

Plenum og på gulvet

// FORMÅL MED AKTIVITET

- At de studerende får erfaringer med og selv gør sig refleksioner over undervisning i ømtålelig historie.

// FORSLAG TIL VIDERE LÆSNING OG FORDYBELSE

Hvis du ønsker at fordybe dig yderligere i emnet, kan du med fordel læse den tilhørende *Håndbog om antisemitisme*. Her finder du en grundig introduktion til antisemitismens historiske rødder og nutidige udtryksformer samt konkrete eksempler fra både undervisning og samfund. Håndbogen giver samtidig didaktiske perspektiver på, hvordan du kan arbejde med komplekse og potentielt kontroversielle emner i undervisningen.

Du kan også finde yderligere inspiration i referencelisten bagerst i håndbogen, hvor der er samlet relevante rapporter, artikler og undervisningsressourcer til videre arbejde.

// ARBEJDSARK TIL UDPRINT TIL STUDERENDE

// LEKTION 1, DEL 2: Dialogstartere til brug i dialogcirkel

Hvad tænker du, når ...

"Der bliver gjort grin med jøder gennem brug af stereotyper om deres religion, deres udseende, deres påklædning, deres vaner og deres rigdom."

Samtalekort om stereotyper knyttet til jøder del A nr. 4

Hvad tænker du, når...

"Jøder fremstilles i nedsættende billeder på nettet gennem stereotyper som "Den glade handelsmand", der fremstiller jøden som en grum kapitalist med penge, der griner lumske og gnider sine hænder."

Samtalekort del A nr. 13

// LEKTION 1-2, DEL 3: Arbejdsark til de studerende

Den evige jøde

Der er ikke belæg for at antage, at jøder skulle være særligt optaget af penge eller handel end andre.

Step 1:

Diskutér i gruppen, hvad der ligger i udtrykket "Den evige jøde".

Step 2:

En i gruppen læser faktaboksene op, og I diskuterer i gruppen, hvad begrebet karikatur kan forstås som.

Step 3:

Læs udsagnene i nedenstående tekstboks, og diskutér i fællesskab i hvilken udstrækning, du/I er enige i de karakteristika, som jøder er blevet og stadig bliver tillagt.

En karikatur er en overdreven, ofte komisk eller satirisk fremstilling af en person (eller situation), hvor specifikke, karakteristiske træk – som næse, øjne eller personlighed – forstørres for at skabe en lattervækkende, men let genkendelig effekt. Karikaturer er ofte brugt i politisk satire eller portrætter.

Formålet med karikaturer er altså at fremstille personer eller situationer med overdrevne, karakteristiske træk for at skabe humor, satire, samfundskritik eller blot en sjov og genkendelig version af motivet. De bruges til at gøre grin med kendte personer (politikere, skuespillere), understrege en pointe om deres personlighed, handlinger eller udseende, og kan også fungere som politisk propaganda, som i tilfældet jøder og antisemitisme.

Overvej og diskutér nedenstående

Hvordan afbildes jøder ofte i tegninger og karikaturer over tid (typologier)?

Jøden som:

Fysik og udseende

- Frastødende
- Mørk og overvægtig
- Lav/lille
- Har et rundt hoved med stor næse
- Dit/dine forslag

Personlige karaktertræk

- Svag
- Snu
- Fej
- Rig, nærig, pengegrisk
- Magtmenneske
- Lumsk
- Pjaltet, lurvet
- Kvindagtig
- Utroværdig
- Skadedyr
- Intellektuel
- Den der ødelægger, det du står for (eksempel)
- Dit/dine forslag

Ideologiske karaktertræk

- Kommunistisk
- Dekadent
- Kosmopolitisk (verdensborger)
- Civilisationsnedbrydende

Andre kendetegn og karakteristika

- Dit/dine forslag

// LEKTION 1-2, DEL 4. Jødeforfølgelse i middelalderen

Step 1:

Diskutér i plenum.

Hvilke tanker sætter dette billede i gang hos dig/er?

Step 2:

Dan en kropslig linje. Placer dig i forhold til om du vurderer karikaturen/tegningen fra middelalderen som mild, middel eller grov.

Begrund herefter din placering og diskutér i fællesskab karikaturen.

Step 3:

Skriv individuelt 3 pointer ned fra første lektion og diskutér bidragene i plenum.

I middelalderen opstod forestillinger om jøder, som udskilte og mistænkeliggjorde dem. En af disse var myten om blodinjurier, der hævdede, at jøder kidnappede kristne børn og dræbte dem under bestialske ritualer, som blodafslapning mv. Kristne børn, der uden grund og forklaring forsvandt, blev derfor fortolket som ofre for jøder, som dermed kunne forfølges, dømmes og dræbes. I nogle tilfælde førte dette til pogromer, dvs. systematiske voldelige forfølgelser af jøder.

Hartmann Schedel, Weltchronik, 1493 / Wikimedia Commons

// LEKTION 3-4: Vælg en karikatur til perioden 1800-tallet eller fra 1930–1940'erne i Tyskland

I står i en rundkreds rundt om et bord.
Der ligger et billede foran jer, som viser
"Dolkestødslegenden.

Step 1:

Opvarmningsøvelsen tager udgangspunkt
i dolkestødslegenden. Diskutér følgende
spørgsmål, mens I står rundt om bordet.

- Hvor tror du/I tegningen/karikaturen skal forestille at foregå?
- Hvem er den aktive, og hvem er den passive?
- Hvem er den gode, og hvem er den onde i karikaturen?
- Hvordan skildres den angribende jøde?
- Hvordan kan du/I se, at der er tale om en jøde? Hvilke symboler ser du/I, som peger i retning af at angriberen er en jøde?
- Hvad er tegningens budskab?

Karikaturen viser den såkaldte "dolkestødsmyte", som opstod i Tyskland efter Det tyske Kejserriges nederlag i 1. verdenskrig og den ydmygende Versaillesfred. Ved Versaillesfreden blev Tyskland udlagt som medansvarlig for krigen og tvunget til at betale en stor krigsskadeserstatning, som påvirkede økonomi og samfund negativt. Myten frikendte de tyske magthavere og gav jøderne skylden for nederlaget.

Kilde:
ukendt, østrigsk postkort, 1919

Step 2:

Nærstudér de andre karikaturtegninger, som ligger på bordet og de udsagn, der er printet ud. I tager efter tur et kort op, læser det op og gruppen diskuterer herefter stikordet i forhold til karikaturen eller karikaturerne.

Udsagn til udprint

Hvilken historisk periode er karikaturen fra?

Hvem er afsenderen?

I hvilken sammenhæng vises karikaturen?

Hvad er karikaturens budskab?

Hvad vises?
Beskriv tegningen.

Hvem var/er modtageren?

Hvilke virkemidler anvendes?

Hvori består det antisemitiske indhold?

Hvilke symboler vises?

Overvej, hvordan en jøde vil læse, opfatte og tolke karikaturen?

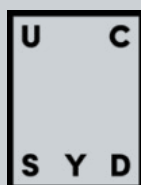
DU STÅR MED EN DEL AF ET SAMLET UNDERVISNINGSMATERIALE

Hent materialet her: historielab.dk/antisemitisme

Dette undervisningsmateriale består af forskningsbaserede og undervisningsrettede materialer om antisemitisme til lærer- og pædagoguddannelserne. Materialerne kan bruges samlet eller hver for sig og rummer:

- Et kort webinar med introduktion og inspiration
- En faglig og didaktisk håndbog
- Samtalekort til refleksion og dialog
- Konkret inspiration til undervisning

Materialerne understøtter arbejdet med at forstå, identificere og undervise i antisemitisme samt håndtere dilemmaer og følsomme emner i professionel praksis.

VIA University
College

